

Skutečnost - co je skutečné?

Otázka je nejen, co je opravdu skutečné, ale také, co je opravdu neskutečné, eventuálně „nic“. Je to jen zčásti věc terminologie, neboť určitý problém zůstává i tehdy, když si zvolíme terminologii lepší. Tak kupř. rovnostranný nebo pravouhlý atd. trojúhelník se zčásti chová jako skutečnost, neboť je pro všechny, kdo o něm uvažují, naprosto stejný, „totožný“, a to po celé věky (Thaletem a Pythagorou počínajíc, až dodnes, a bude tak i dál). Přesto víme, že žádný takový trojúhelník nemůžeme hledat (ani najít) v celém rozsáhlém Vesmíru. Podobně se to má s čísly, a to jak s nimi samými, tak s kvantitativními vztahy mezi nimi navzájem i mezi nimi a rovinnými obrazci atd. Čísel a kvantifikací lze, jak víme z dlouhé zkušenosti lidstva, dobře použít i na „realitu“, na předměty ve světě kolem nás. Takto použitá čísla si však ponechávají svou relativní samostatnost a můžeme s nimi pracovat (aplikovat je) i tam, kde už přímou (smyslovou ani jinou) kontrolu na „věcmi“ (reálnými skutečnostmi) nemáme. Tak kupř. teoretická astrofyzika si vystačí s minimálními „oporami“ z pozorování, zatímco většinou pokrok záleží v interpretaci nových výpočtů. Velkým problémem je také „skutečnost“ pojmu: co je vlastně „pojem“? Co „pojmem“ vlastně míníme? Rozlišíme-li pojem pojímající od toho, co pojímá a čeho je tedy pojmem (tedy *conceptus concipiens* a *conceptus concipitus*), pak je zřejmé, že pojem pojímající je součástí aktů myšlení, které jsou skutečné, zatímco „pojem pojatý“, přesněji jeho „míněné“, *cogitatum* či *concupitum* je na tom podobně (a možná hůř) než rovinné útvary nebo čísla. Aplikujeme-li zmíněné odlišení na čísla nebo rovinné útvary atd., půjde tu ve skutečnosti ještě o otázku, jaký je vztah mezi míněným trojúhelníkem jakožto právě aktualizovaným intencionálním předmětem a mezi tím „předmětem“, který aktualizovaný není nebo nemusí být a který se „chová“ jako skutečnost naprosto stejná (totožná) po dlouhá staletí. Nebo snad je v tomto případě můžeme ztotožnit? Nebyla by to chyba?

(Písek, 141001-1.)